

عنوان مقاله :

ضمانت اجرای تصمیمات دیوان کیفری بین‌المللی؛ مطالعه‌ی موردی
درخواست دادستان دیوان بر جلب نتانیا هو و گالانت

نویسنده:

محمود رشنواز

دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل ، واحد امارات، دانشگاه آزاد
اسلامی ، دبی، امارات

(عضو مرکز وکلا، کارشناس رسمی و مشاوران قوه قضاییه)

۱۴۰۳/۰۶/۰۵

ضمانت اجرای تصمیمات دیوان کیفری بین‌المللی؛ مطالعه‌ی موردی درخواست دادستان دیوان بر جلب نتانیاهو و گالانت

چکیده

دیوان کیفری بین‌المللی به عنوان نهادی قضائی است که در واکنش به جنایات علیه بشریت و نسل‌کشی‌های قرن اخیر بنا نهاده شده است. جنایات و نسل‌کشی مردم فلسطین توسط اسرائیل، این محکمه را وادار به تصمیماتی ساخته است که در سال ۲۰۲۴ منجر به درخواست دادستان دیوان بر جلب نخست‌وزیر و وزیر جنگ اسرائیل شد. حال سوال اینجاست که آیا این درخواست الزام‌آور بوده و ضمانت جرائی دارد؟ چه ساز و کارهایی برای اجرائی ساختن آن وجود دارد؟ این درخواست صرفاً به صورت شفاهی و جهت بررسی به شعبه‌ی مقدماتی ارسال شده است و در این مرحله هیچ انتظاری جهت اجرای آن نمی‌توان داشت با این حال شعبه‌ی مقدماتی را ملزم به بررسی موضوع خواهد کرد. ارزیابی شعبه‌ی مقدماتی و دادرسان آن با در نظر گرفتن جنایات صورت گرفته و کشتار ۴۰.۰۰۰ نفری مردم غزه اگر بر تائید این درخواست نباشد خدشه‌ای بر اعتبار دیوان وارد خواهد شد. با تائید این درخواست، مطابق با ساز و کار دیوان و با در نظر گرفتن مصونیت سران کشورها، کشورهای عضو دیوان نیز آزمون سختی برای اجرای آن خواهند داشت که به نظر می‌تواند رویه‌ای بدیع در دیوان ایجاد کند.

واژگان کلیدی: دیوان کیفری بین‌المللی، نسل‌کشی، جلب متهم، ضمانت اجرای کیفری بین‌المللی.

بیان مسئله

دادستان دیوان کیفری بین‌المللی، کریم خان، در بیستم می ۲۰۲۴ در یک درخواست شفاهی از دادرسان شعبه اول پیش دادرسی خواسته است تا علیه برخی متهمان به ارتکاب جرایم بین‌المللی داخل در صلاحیت دیوان در قضیه فلسطین قرار جلب صادر شود. دور جدید حملات علیه غزه و مردم بی دفاع آن از اکتبر ۲۰۲۳ میلادی نیز که تا آستانه وقوع جنایت نسل‌کشی علیه ملت فلسطین ساکن در نوار غزه نیز رسید و پای دیوان بین‌المللی دادگستری به موضوع را متعاقب شکایت دولت آفریقای جنوبی علیه رژیم اسرائیل باز کرد، پایانی بر بی‌عملی دادستان دیوان قرار نداد، تا آنکه، دادستان دیوان (کریم خان) درخواست خود از دادرسان دیوان برای صدور قرار جلب علیه برخی متهمان در قضیه فلسطین را مطرح نمود؛ «کریم خان» دادستان کل دیوان کیفری بین‌المللی درخواست حکم بازداشت نخست‌وزیر و وزیر جنگ رژیم صهیونیستی را صادر کرده است؛

همچنین در تاریخ ۲۴ آگوست ۲۰۲۴ دادستان کل لاهه در این خصوص گفت «هرگونه تأخیر غیرموجه در این رسیدگی‌ها، به طور زیان‌آوری حقوق قربانیان را تحت تأثیر قرار می‌دهد». دادستان کل لاهه به قضات این دادگاه بین‌المللی تصریح کرد که چالش‌های حقوقی را که چندین دولت و نهاد خارجی در مسیر صلاحیت این دادگاه برای بررسی جنایات جنگی صهیونیستها در قلمرو فلسطینیان ایجاد کرده‌اند، نادیده بگیرند و هرچه سریع‌تر حکم بازداشت نتانیاهو و ژنرال‌های اسرائیلی را بررسی کنند. وی سپس تصریح کرد «این یک قانون ثابت است که دادگاه در این موضع و موقعیت صلاحیت دارد».

این اقدام جدای از آثار سیاسی و حقوقی آن، این سوال مهم را برای جامعه‌ی جهانی ایجاد می‌کند که ضمانت اجرای این درخواست چیست؟ نحوه‌ی اجرای آن و نیز مجریان آن چه کسانی یا چه دولتهایی خواهند بود؟ اتهاماتی که دادستان مذکور علیه نتانیاهو و گالانت عنوان می‌کند، مربوط به رفتار آنها در جریان جنگ غزه است که از جمله این موارد می‌توان به استفاده از گرسنگی علیه غیرنظامیان به عنوان ابزار جنگی، هدایت حملات علیه جمعیت غیرنظامی باز هم به عنوان جنایت جنگی، کشتار و نابودی به عنوان جنایت علیه بشریت و قتل تحت عنوان جنایت جنگی اشاره کرد. در این نوشتار به بررسی ضمانت اجرای درخواست دادستان دیوان کیفری بین‌المللی خواهیم پرداخت.

سوالات

- ۱- ماهیت درخواست‌های شفاهی دادستان دیوان کیفری بین‌المللی از شعب مقدماتی چیست؟
- ۲- درخواست دادستان از شعب مقدماتی مبنی بر بازداشت نتانیا‌هو و گالانت چه آثاری دارد؟
- ۳- ضمانت اجرای درخواست دادستان از شعبه‌ی مقدماتی در جلب نتانیا‌هو و گالانت چیست؟

فرضیه‌ها

- ۱- دادستان به جهت آنکه تحقیقات در دعوی مطروحه را عهده‌دار است، درخواست‌های او از شعب مقدماتی به منزله‌ی اعلام نتایج تحقیقات و اقدامات ضروری محسوب می‌شود. همچنان‌که نظرات دادستان در خصوص صلاحیت دیوان برای رسیدگی به موضوع مورد پذیرش شعب رسیدگی کننده قرار می‌گیرد.
- ۲- شعبه‌ی مقدماتی ملزم به بررسی درخواست شفاهی دادستان و قبول یا رد مستدل و مستند آن می‌باشد. با این وجود، فشارها و اعتراضاتی که به شعب مقدماتی رسیدگی کننده از جانب قدرت‌های بزرگ وارد می‌شود مانع از تصمیم‌گیری در این موضوع شده است چرا که هم بحث اجرای این تصمیم دارای اهمیت و چالش است و هم موضوع به جهت بدیع بودن و نبود ساقه‌ی اجرائی قابل تامل می‌باشد.
- ۳- درخواست شفاهی دادستان دیوان کیفری بین‌المللی مبنی بر جلب نتانیا‌هو و گالانت بدون تصویب شعبه‌ی مقدماتی واجد ضمانت اجرا نمی‌باشد. به طور کلی با توجه به اینکه احکام صادری دیوان کیفری بین‌المللی جز با توسل به قوای دولتی کشورهای عضو قابلیت اجرائی ندارد به همین دلیل این درخواست نه تنها الزامی برای دولت‌ها ایجاد نمی‌کند بلکه الزام به تأیید آن نیز منطبق با مقررات نمی‌باشد و احتمال رد این درخواست از سوی شعب مقدماتی وجود دارد.

۱- ماهیت درخواست

در تشکیلات قضایی کیفری ملی و بین‌المللی، نهاد دادرسی و دادستانی، از جایگاه ویژه‌ای در اجرای عدالت که همان برقراری انصاف در مراحل مختلف رسیدگی‌های کیفری است برخوردار است. (Smartt, ۲۰۰۶)

درخواست دادستان نه صدور قرار جلب از سوی دیوان کیفری بین‌المللی بلکه ثبت تقاضای صدور قرار جلب از سوی دادستان بوده است. دادستان با شناسایی متهم و اتهامات منتسب به او از شعبه پیش دادرسی و سه دادرسی آن تقاضای صدور قرار جلب کرده است که امری ماهیتاً قضائی و در حیطه اختیارات انحصاری دادرسان است. دادرسان شعبه پیش دادرسی نیز پیرو این درخواست، تقاضای دادستان و ادله ارائه شده از سوی او را مورد ارزیابی قرار می‌دهند تا در صورت احراز تحقق شرایط لازم برای صدور قرار جلب که در اساسنامه رم آمده (مانند ضرورت صدور قرار جلب برای حفظ کنترل دادگاه بر متهم و یا جلوگیری از اخلال در فرایند تحقیقات و یا منع تداوم ارتکاب جنایت) اقدام به صدور قرار جلب کنند. بنابراین دادخواست نامبرده شده به یکی از شعبات مقدماتی دیوان کیفری بین‌المللی ارسال می‌شود و هیاتی متشکل از سه قاضی درباره آن تصمیم‌گیری خواهند کرد. بنابراین آزمون سخنی پیش روی قضات مرحله‌ی پیش دادرسی در رد یا پذیرش این درخواست از منظر حقوقی و البته سیاسی وجود خواهد داشت. استدلال دادستانی دیوان برای طرح این درخواست اینگونه عنوان شده است:

بر اساس شواهد جمع‌آوری شده و بررسی شده توسط دفتر، من دلایل معقولی برای این باور دارم که بنیامین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر اسرائیل، و یوآو گالانت، وزیر دفاع اسرائیل، مسئولیت کیفری جنایات جنگی و جنایات زیر را مرتکب شده‌اند.

- گرسنگی غیرنظامیان به عنوان یک روش جنگی به عنوان جنایت جنگی بر خلاف ماده ۸(۲)(b) اساسنامه.

- ایجاد آسیب جدی به جسم و سلامتی برخلاف ماده ۸(۲) (a) یا رفتار ظالمانه به عنوان جنایت جنگی برخلاف ماده ۸(۲)
- قتل عمدی برخلاف ماده ۸(۲)(الف)(i)، یا قتل به عنوان جنایت جنگی برخلاف ماده ۸(۲)(i)(c).
- هدایت عمدی حملات علیه جمعیت غیرنظامی به عنوان جنایت جنگی برخلاف مواد ۸(۲)(b)، یا ۸(۲)(e).
- نابودی و/یا قتل بر خلاف مواد ۷(۱)(ب) و ۷(۱)(الف)، از جمله در زمینه مرگ های ناشی از گرسنگی، به عنوان جنایت علیه بشریت؛
- آزار و شکنجه به عنوان جنایت علیه بشریت برخلاف ماده ۷(۱) (ح)؛
- سایر اعمال غیرانسانی به عنوان جنایت علیه بشریت برخلاف ماده ۷(۱) (ک)^۱.

دادستان دیوان از یک طرف به پیروی از سیستم تفتیشی در نظام نوشته، با شناسایی و تعقیب جدیدترین جنایات بین المللی، به دنبال منافع عدالت بین المللی است و از سویی دیگر مطابق سیستم اتهامی در نظام کامن لا به عنوان یک طرف دعوی اقدام میکند (۱۶۳: ۲۰۰۲، Casses and Gaeta). دادستان دیوان در جایی می تواند تقاضای صدور قرار جلب کند که احتمال وقوع یک جنایت بین المللی و انتساب آن به یک شخص احتمالی معقول باشد و ادلهای هم بر آن دلالت کند هرچند که احتمال عدم وقوع و عدم انتساب نیز معقول و همراه با ادلهای باشد.

۲- ضمانت اجرای درخواست دادستان

درخصوص ضمانت اجرای درخواست بازداشت لازم است به چند نکته توجه داشت: اول اینکه این درخواست صرفا یک پیام شفاهی بوده و برای نهایی شدن و تبدیل شدن آن به یک تصمیم قضائی نیاز به بررسی در شعبه ی مقدماتی دارد. ثانیاً: تصمیمات دیوان در حال حاضر از جهت ضمانت اجرایی، رویه ای ثابت و قطعی ندارد. ثالثاً: باید ماهیت این درخواست و ابتدای آن بر مقررات دیوان و اساسنامه مورد واکاوی قرار گیرد.

صدور قرار جلب به معنای تائید اتهامات وارده و یا محکومیت متهمان ورای یک شک معقول نیست که آن رسالت و مأموریت مرحله پیش دادرسی و دادرسی در دیوان است بلکه صرفا به معنای معقول و قابل پذیرش بودن احتمال وقوع و انتساب یک جنایت است و بر اساس همین احتمال معقول و البته معقول بودن احتمال رقیب است که دادستان تعقیب علیه متهم را آغاز می کند تا بر اساس ادله محکمه پسند واقعیت را از پشت ابر احتمالات و به نحو یقینی خارج سازد. پس با وجود سال ها تحقیق و گردآوری و ارزیابی ادله و اسناد متعدد و گوناگون بر اساس آئین دادرسی دیوان در مرحله تعقیب تنها علیه یک «مظنون»، البته مظنونی که نسبت به آن ظن معقولی وجود دارد، قرار جلب صادر می شود و بعد از آن در مرحله تائید اتهامات در صورت ابرام سند حاوی اتهامات یا همان کیفرخواست صادره از سوی دادستانی است که مظنون تبدیل به متهم می شود.

ایالات متحده از مدت ها قبل از درگیری جاری روشن کرده بود که دیوان کیفری بین المللی در رسیدگی به این موضوع صلاحیت قضایی ندارد. دیوان کیفری بین المللی توسط کشورهای عضو آن به عنوان دادگاهی با حوزه قضایی محدود تأسیس شد. این محدودیت ها در اصول تکمیلی ریشه دارند و به نظر می رسد که دادستان دیوان با عجله برای صدور این احکام قرار بازداشت به آنها پایبندی نکرده است، در صورتیکه باید به سیستم حقوقی اسرائیل فرصت کامل و به وقت را برای رسیدگی به

¹ - <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-state>

این پرونده می داد. در موارد دیگر، دادستان تحقیقات ملی را به تعویق انداخته و با کشورها همکاری کرده است تا فرصت لازم برای انجام تحقیقات را در اختیار آنها قرار دهد. دادستان چنین فرصتی را به اسرائیل که در حال بررسی اتهامات علیه اعمال ادعایی پرسنل خود می باشد، نداد. بنابراین اصل صلاحیت دیوان در رسیدگی به موضوع از جنبه‌ی حقوقی اثبات شده نیست. چرا که صلاحیت دیوان یک صلاحیت تکمیلی است فلذا تصمیماتی که در این مرحله گرفته می‌شود از جهت صحت و ابتنای بر مقررات و اساسنامه‌ی دیوا. قابل بررسی است

با این حال مطابق ماده ۵۳ اساسنامه ی دیوان باید گفت که دادستان اختیار پذیرش یا رد درخواست های رسیدگی را دارد و در قضیه ی دارفور سودان اینگونه استدلال شد که: پس از بررسی و احراز اصول و معیارهای مذکور از جمله صلاحیت تکمیلی با توجه به نارسا و ناتوان بودن نظام قضایی سودان، تصمیم به پذیرش و تعقیب این وضعیت گرفته شد. (ocampo, ۲۰۰۶: ۲۷) با این اوصاف باید گفت که این درخواست در این مرحله از هیچ ضمانت اجرائی برخوردار نیست مگر اینکه دادرسان شعبه ی مقدماتی را ملزم به بررسی و تصمیم درخصوص موضوع خواهد کرد شعبه ی مقدماتی دیوان کیفری در این مرحله نیز موظف به مراقبت است که دادستان این تعهد خود را انجام دهد. هر یک از شعبه مقدماتی و دادستان در انجام امور محوله به خود بر اساس مقررات اساسنامه دیوان کیفری به عنوان جزئی از بدنه‌ی دیوان کیفری مکلف به انجام وظیفه هستند. (صالحی، ۱۳۹۷، ۴۸) در صورتی که دادرسان شعبه اول پیش دادرسی تقاضای دادستان را تأیید نمایند آنگاه مساله قابلیت اجرای این قرارها مطرح خواهد بود.

نباید فراموش کرد که سران دولتها حتی در صورت ارتکاب جرایم بین المللی دارای مصونیت هستند. البته این مصونیت نزد دیوان کیفری بین المللی بلا اعتبار است و دیوان می‌تواند در صورت داشتن صلاحیت علیه سران دولت ها و حتی دولت های غیر عضو قرار جلب صادر کند. اما اینکه آیا می‌تواند اجرای این قرارها را از دولت ها بخواهد محل تامل جدی است چراکه مساله مصونیت ها نزد دولت ها کماکان به عنوان یک قاعده عرفی باقی است. بنابر رویه قضائی تثبیت شده در پرونده عمرالبشیر دولتی که به عضویت دیوان در می‌آید مصونیت سران خود را لغو می کند و از این حیث مصونیت سران دولت های عضو مانع از همکاری با دیوان نخواهد بود. اما چالش و مساله در مورد دول غیر عضو است. در مورد کشورهای غیر عضو دادرسان شعبه تجدید نظر دیوان در پرونده نافرمانی و عدم تبعیت اردن از جلب عمرالبشیر و تحویل او به دیوان چنین اظهار داشتند که از آنجا که دولت های عضو به نمایندگی از دیوان و نه از طرف خودشان اقدام به جلب مظنون می کنند و با توجه به عدم اعتبار مصونیت نزد دیوان، مساله مصونیت مانعی در مسیر همکاری دولت ها نخواهد بود. رای و دیدگاهی که با وجود انتقاداتی که به آن شده می‌تواند مسیر اجرای قرار جلب علیه سران اسرائیل را هموار کند و مسیر انزوای سیاسی اسرائیل را تشدید کند.

دیوان کیفری بین‌المللی خودش مستقلا نیروی پلیس یا ساز و کارهای اجرایی ندارد اما حکم بازداشت می‌تواند متهمان را به طور جدی در راستای سفرهای خارجی محدود کند. هم‌چنین لازم به ذکر است که ۱۲۴ عضو ایالتی دیوان کیفری بین‌المللی موظف به اجرای این حکم و دستگیری متهمان هستند و حتی شاید کشورهای غیرعضو هم برای دستگیری متهمان تحت فشار قرار بگیرند. البته کشورهای قدرتمند غیرعضو مثل ایالات متحده، روسیه و چین از مواجهه با چنین فشارهایی خودداری خواهند کرد و برای مثال افرادی نظیر نتانیاهو و گلانت همچنان قادر خواهند بود به آمریکا سفر کنند.

موانع اجرای درخواست جلب نتانیاهو و گلانت

درخواست دادستان دیوان کیفری بین‌المللی برای صدور حکم بازداشت سران رژیم صهیونیستی یک چالش دیپلماتیک برای کشورهای عضو دیوان ایجاد کرده است چرا که هم متعهد به اساسنامه ی رم هستند و هم قصد حمایت از اسرائیل را دارند. دادستان‌های دیوان کیفری از مدتی قبل به برخی کشورها از جمله انگلیس، فرانسه و آلمان درباره تصمیم خود اطلاع داده بودند

تا آن‌ها زمان بیشتری برای تعیین موضع خود داشته باشند، اما هنوز بسیاری از این کشورها نمی‌دانند در صورت صدور حکم بازداشت برای سران رژیم صهیونیستی، چه موضعی اتخاذ کنند. همچنین تلاش اروپائیان را برای جلب حمایت آمریکا از دیوان کیفری بین‌المللی را به خطر می‌اندازد. کشورهای اروپائی عضو دیوان در صورت صدور رای دیوان موظف هستند رای دیوان را اجرا کنند.

آمریکا شدیداً با تصمیم دیوان کیفری مخالفت کرده و آن را توهین‌آمیز توصیف کرده است. مقامات کاخ سفید و کنگره در حال رایزنی هستند تا «پاسخی مناسب» به این اقدام دیوان کیفری نشان دهند و یکی از گزینه‌های روی میز، تحریم است. ته با این اوصاف فشارهای سیاسی و حقوقی بر این درخواست دادستان دیوان موجب شده است که فعلاً شعبه ی مقدماتی دیوان، در این خصوص اظهار نظری نداشته باشد. حال آنکه رهبران غربی از حکم بازداشت این دیوان علیه «ولادیمیر پوتین» رئیس‌جمهور روسیه حمایت کردند، درحالی‌که روسیه نیز عضو دیوان کیفری نیست و با معیار غربی‌ها، دیوان در آن حوزه هم صلاحیت قضایی نداشت.

در این زمینه اظهارنظرهایی از سوی سران کشورهای اروپائی انجام شده است که نشان می‌دهد برخی از آن‌ها در حمایت از تصمیم دیوان، آماده ی اجرای احکام صادره هستند و قصد ندارند با نادیده گرفتن این آراء، حقوق در حال تکوین بین‌المللی را نقض کنند. «آنتونی دورکین» عضو ارشد اندیشکده «شورای روابط خارجه اروپا» با اشاره به اینکه تمامی ۱۲۴ عضو دیوان کیفری بین‌المللی باید احکام آن را اجرا کنند، گفت صدور این حکم می‌تواند سفرهای نتانیاهو و گالانت را محدود کند. او با اشاره به ادعاهای اروپا درباره تبعیت و حمایت از دادگاه لاهه، گفت: «اروپا نباید اقدامی کند که اقدامات دیوان را تضعیف کرده یا بدین معنا باشد که کشورهای دموکراتیک ورای قانون هستند.»

موارد مشابه تصمیم دیوان در جلب سران کشورها حکم جلب پوتین و خانم الکسیونا

دیوان کیفری بین‌المللی روز ۱۷ مارس ۲۰۲۳ حکم جلب ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه را به اتهام ارتکاب به جنایات جنگی به دلیل دست‌داشتن در ربودن گسترده کودکان از اوکراین صادر کرد.

در متن بیانیه رسمی دیوان کیفری بین‌المللی مستقر در لاهه هلند آمده است: آقای ولادیمیر ولادیمیریچ پوتین، متولد ۷ اکتبر ۱۹۵۲، رئیس‌جمهوری فدراسیون روسیه متهم ارتکاب به جنایت جنگی اخراج غیرقانونی جمعیت (کودکان) و انتقال غیرقانونی جمعیت (کودکان) از مناطق اشغالی اوکراین به روسیه است. تحت مفاد ۸.۲.۱.۷ و ۸.۲.۸.۱ اساسنامه (رم) این جنایات دست کم از تاریخ ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ در مناطق اشغالی اوکراین رخ داده‌اند. دلایل باورپذیر و منطقی بر متهم دانستن آقای پوتین در داشتن مسئولیت فردی مجرمانه در انجام این جنایات وجود دارد «دیوان کیفری بین‌المللی اعلام کرد که شعبه پیش‌محاکمه این دادگاه «دلایل مطمئنی مبنی بر این که هرکدام از مظنونین در ارتکاب به جنایت جنگی از طریق اخراج غیرقانونی و انتقال غیرقانونی جمعیت (کودکان اوکراینی) از مناطق اشغالی اوکراین به فدراسیون روسیه مسئولیت داشته» بدست آورده است.

دیگر اتهامات آقای پوتین «ناتوانی وی در اعمال صحیح کنترل بر زیردستان نظامی و غیرنظامی که مرتکب اعمال مجرمانه شده‌اند و یا اجازه انجام این اعمال به آن‌ها تحت قدرت، کنترل و مسئولیت رهبری او است. حکم جلب خانم الکسیونا نیز به اتهاماتی مشابه با آقای پوتین در مورد «ارتکاب به جنایت جنگی اخراج غیرقانونی جمعیت (کودکان) و انتقال غیرقانونی جمعیت (کودکان) از مناطق اشغالی اوکراین به روسیه» صادر شده است.

حکم جلب عمر البشیر

در چهارم مارس ۲۰۰۹ (۱۳ اسفند ماه ۱۳۸۷) به رغم فشارهای بین‌المللی مختلف، دیوان کیفری بین‌المللی قرار جلب رئیس‌جمهور سودان حسن «عمرالبشیر» را به اتهام مشارکت غیرمستقیم در ارتکاب جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت در دارفور سودان صادر نمود. صدور قرار جلب رئیس‌جمهور کشوری که هنوز عضویت اساسنامه دیوان را نپذیرفته است از آن روی امکان‌پذیر گشته که شورای امنیت در ۳۱ مارس ۲۰۰۵ در قالب فصل هفتم منشور و طی قطعنامه ۱۵۹۳، وضعیت دارفور سودان را به دیوان کیفری بین‌المللی ارجاع داد. تعقیب «عمرالبشیر» توسط دیوان کیفری بین‌المللی که واکنش‌های مختلفی را در سطح منطقه و جهان دامن زده است، جلوه‌ای از همکاری مراجع سیاسی و قضائی در پایان بخشیدن به بی‌کیفری جرائم بین‌المللی، و ترسیم رابطه عمیق میان صلح و عدالت بین‌المللی است. (زمانی، ۱۳۸۷، ۱۳)

نتیجه‌گیری

دیوان کیفری بین‌المللی به عنوان نمودی از تکامل نظام حقوقی بین‌المللی، واکنشی است به جنایاتی که سران حکومت‌ها و گروه‌های مختلف در تاریخ بشریت و بخصوص قرن اخیر مرتکب شده‌اند. این دادگاه با استقبال کشورها بر مبنای اساسنامه ی رم تشکیل شد و در حال تکوین رویه‌ی قضائی خویش است. دادستان این دیوان دارای اختیاراتی است که کم و بیش مشابه با اختیارات دادستان در نظام‌های داخلی می‌باشد. دادستان دیوان در سال ۲۰۲۴ درخواستی را از شعبه ی مقدماتی دیوان مبنی بر جلب نتانیاها و گالانت مطرح کرد. این درخواست فاقد ضمانت اجرا بوده و در این مرحله قابلیت اجرائی نداشته و برای کشورهای عضو تعهدی ایجاد نمی‌کند با این حال شعبه‌ی مقدماتی را ملزم به بررسی و تأیید یا رد آن خواهد کرد که در صورت تأیید با ساز و کارهای پیش‌بینی شده در اساسنامه ی رم و الزام کشورهای عضو به اجرای این قرار می‌تواند قدرت اجرائی داشته باشد.

ضمانت اجراء تجلی وظیفه اجرایی است که معمولاً به دنبال وظیفه قانونگذاری و قضایی نمودار می‌گردد. ضمانت اجراء در حقوق بین‌الملل به صورت توافقات مشترک می‌باشد. ضمانت اجراء در حقوق بین‌الملل به مانند ضمانت اجراء در حقوق داخلی نیست چراکه حقوق بین‌الملل عرصه توافقات مشترک کشورها برای رسیدن به اهدافشان می‌باشد ولی عرصه حقوق داخلی مبتنی بر متابعت و پیروی است. و دیوان کیفری بین‌المللی هم که در واقع یک نمود عینی از توافقات مشترک دولتها در عرصه حقوق بین‌الملل است از ضمانت اجراهای به مفهوم حقوق بین‌المللی برخوردار است.

در مقایسه ی بین این درخواست دادستان دیوان با آرای سابق دیوان کاملاً مشخص است که در حال حاضر این درخواست اجرائی نیست و الزامی برای کشورهای عضو ایجاد نمی‌کند ولی در صورت قطعیت در شعبه‌ی مقدماتی می‌تواند چالش حقوقی – سیاسی عمده‌ای در بین کشورهای عضو و غیر عضو دیوان ایجاد کند.

منابع

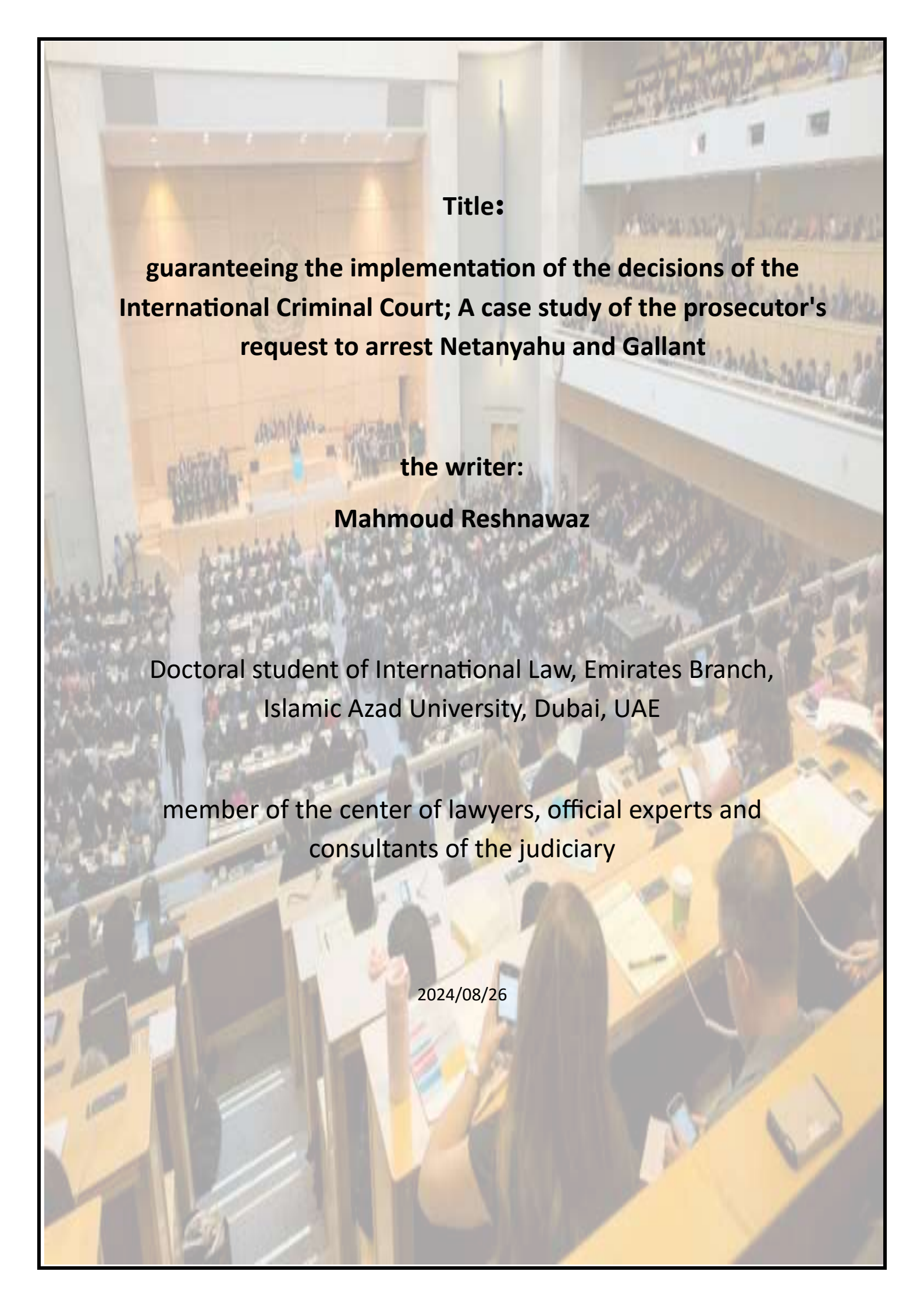
منابع فارسی

- زمانی، سیدقاسم. (۱۳۸۷). دیوان کیفری بین‌المللی و صدور قرار جلب «عمرالبشیر». پژوهشهای حقوقی، ۷(۱۴)، ۱۳-۴۷.

- صالحی، جواد (۱۳۹۷) نقدی بر جایگاه برتر دادستان دیوان کیفری بین المللی در اثبات جرائم، جستارهای حقوق عمومی، سال دوم، شماره ۴.

منابع انگلیسی

- Casses, Antonio Paola Gaeta John R.W. D. Jones. (2002). The Rome statute of the international criminal court: A commentary. V II, Oxford University Press.
- international criminal court to the un security council pursuant to unscr(۲۰۰۵) ۱۵۹۳ available at: http://www.icc-cpi.int/library/cases/OTP_ReportUNSC_3-Darfur_English.pdf
- ocampo, Luis Moreno; (14 June 2006), third report of the prosecutor of the.
- Smartt, Ursula (2006). Criminal justice, Sage Publication.

Title:

**guaranteeing the implementation of the decisions of the
International Criminal Court; A case study of the prosecutor's
request to arrest Netanyahu and Gallant**

the writer:

Mahmoud Reshnawaz

Doctoral student of International Law, Emirates Branch,
Islamic Azad University, Dubai, UAE

member of the center of lawyers, official experts and
consultants of the judiciary

2024/08/26